

основі кожного із них, але лише фактом свого існування. І таким чином те первинне, всезагальне ціле, яке обґрунтовує філософський спосіб мислення, опиняється у полоні релятивізму, воно розпадається на дискретні частини, які між собою не взаємодіють – так само, як не можуть взаємодіяти різні методологічні підходи у ситуації плюралізму.

Ігор Карівець

Національний університет “Львівська політехніка”,

м. Львів

ДЕРРІДА ТА КРИЗА (ВИКЛАДАННЯ) ФІЛОСОФІЇ

Історичний виклад філософії не витримує критики, бо історія філософії – це, в першу чергу, історія понять, а поняття є застиглими формами думки на письмі. Викладач філософії (історії філософії) орієнтується на філософські тексти, які необхідно деконструювати, тобто розібрати на складові, щоб побачити їхнє походження з нічого. Іншими словами, деконструкція історії філософії – це прочитання філософських текстів з метою прочитання їх між рядками, бо саме між рядками приховується той нескінченний смисл, який породжує увесь (скінченний) філософський дискурс. Тому викладання філософії принципово неможливе. Що ж тоді можливе? Живе мислення, мислення тут і тепер. Філософ демонструє мислення через мовлення.

Насмілитися мислити – означає позбутися стереотипів та упереджень, які містяться в філософському дискурсі (текстах). Наприклад, що Аристотель і Платон – це антиподи, що Парменід розуміє буття як вічне і незмінне, а Геракліт – ні, що І. Кант – засновник класичної німецької філософії тощо. Історія філософії – це зібрання стереотипів та упереджень, хибних тлумачень. Тому її треба деконструювати, щоб наблизити “кінець філософії”, який стає початком мислення.

Наукова філософія та викладання наукової філософії – це обмеження необмеженого; це культивування певного стилю філософії під впливом розвитку математичних та природничих наук, які, звичайно, постають на основі здорового глузду, який схематизує природу, життя. Тому наукова філософія, як її розумів К. Твардовський, є схематизацією мислення, а не самим мисленням. Наукова філософія потребує глузду, який розраховує, підраховує, класифікує й алгоритмізує, але не мислить; він думає. Думати і мислити – це не одне і те ж.

Філософія не є ні наукою, ні світоглядом. Філософія виникає на основі здивування. Здивування є джерелом мислення, а не наука чи світогляд. Саме у стані здивування відбувається провал здорового глузду, який уможливорює початок мислення. Крім цього, здивування виходить за межі схем здорового глузду, адже породжене дивом, яке порушує загальноприйняті закони й норми, встановлені тим же здоровим глуздом. Застосування здорового глузду є обмеженим. Його не можна застосовувати до аналізу дива, бо він просто його відкидає, як щось неможливе. Здоровий глузд має свої межі застосування і там він повинен застосовуватися, але він не повинен поширюватися на все.

Картезіанський світогляд, який ґрунтується на *cogito ergo sum*, втрачає бачення дивного і священного, оскільки зводиться до досвіду думання, до досвіду думки, яка потребує доведення існування світу; світ існує лише в думці. Науковий прогрес розчаклює світ, перетворюючи його на образ і подобу людини. Антропоморфність повсюди. Антропоморфність вбиває людину, бо для того, щоб бути людиною необхідний Інший чи Інша, як універсальний принцип (початок) усього. Чому диво можливе в Античності та Середньовіччі, а сьогодні воно розглядається як атавізм? Бо природа, рослини і тварини, світ в цілому, не є більше суб'єктами, а ним є лише людина, яка слухає лише себе. М. Гайдеггер зазначає у "Цоллікунерівських семінарах", що в історії можна виділити три етапи у визначенні суцього: 1) буття суцього як *υποκειμενον*, який складається з того, що постає із самого себе і з того, що ви-водиться з нього людиною (*fusei onta*); 2) буття суцього як творіння (Середньовіччя); 3) визначений Я-суб'єктом предмет чи об'єкт (з Нового Часу). Сьогодні ми маємо справу з третім видом буття суцього, якому надається статус німого предмету чи об'єкту, який протистоїть Я-суб'єкту. Саме в такому протистоянні виникає світогляд, який накидається на об'єкти-предмети з метою їхнього підкорення та використання.

Отже, початок філософії – здивування, яке народжується із бачення дива, бо світ є дивоглядом. Філософія – це дивогляд. Деконструкція, яку запропонував Дерріда, є, одночасно, методом наближення "кінця філософії" і її початком, коли знову стає можливим диво, яке дивувало стародавніх греків (Аристотель), що й дало початок виникненню філософії.